

Tema broja: Međunarodni krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju

BILTEN

FHP br. 5

Izdavač: Fond za humanitarno pravo, Beograd, decembar 1997. god.

Nakon izdavanja knjige "Haški tribunal" u februaru 1997. godine i tri biltena, iz maja, juna i augusta 1997. godine, Fond za humanitarno pravo nastavlja sa sistematskim praćenjem i izveštavanjem o radu Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju.

U ovom biltenu predstavljena su najvažnija pravna pitanja kojima se Tribunal bavio u periodu august - novembar 1997. godine, posle objavljivanja prethodnog biltena. Pravna pitanja su predložena u okviru pregleda pojedinih slučajeva, prema prezimenima optuženih. Pregled nekih slučajeva (*Blaškić, Delalić i ostali, Dokmanović, Tadić*) sadrži i kraći uvodni deo sa informacijama iz perioda pre augusta ove godine. Osim pravnih pitanja Bilten sadrži i relevantne informacije o izboru novog predsednika, potpredsednika i sudija Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju.

Bilten je pripremljen na osnovu saopštenja za štampu koja izdaje informativna služba Međunarodnog tribunala. Ova saopštenja ne predstavljaju zvanične dokumente Tribunala. Delovi svedočenja pukovnika Wattersa u slučaju *Blaškić* i generala Arifa Pašalića u slučaju *Delalić*, kao i informacije o izdavanju naloga za svedočenje oficirima Vojske Bosne i Hercegovine, preuzeti su iz izveštaja novinara Mirka Klarina za londonski Institute for War & Peace Reporting.

TIHOMIR BLAŠKIĆ

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Subpoena duces tecum

15. januar 1997.

Sudija McDonald je na zahtev Tužioca izdala Republici Hrvatskoj i ministru odbrane Gojku Šušku *subpoena duces tecum*, to jest obavezujući nalog za dostavljanje dokumenata koji služe kao dokazi. Naloženo im je da u vezi s predmetom Blaškić dostave 13 kategorija dokaza.

Ovlašćenje Tribunala

18. jul 1997.

Sudsko veće II (u sastavu sudija McDonald, predsedavajuća, sudija Odio Benito i sudija Jan) donelo je odluku o prigovoru Republike Hrvatske na izdavanje naloga *subpoena duces tecum*. Tom odlukom je Sudsko veće II ustanovilo ovlašćenje Tribunala da državama i pojedincima, uključujući visoke vladine funkcionere, izdaje obavezujuće naloge za podnošenje dokumenata potrebnih za pripremu i vođenje postupka. Veće je od Republike Hrvatske i Gojka Šuška, ministra odbrane, zatražilo da postupe po nalogu u roku od 30 dana ili da iziđu pred Međunarodni tribunal i iznesu razloge za neizvršenje naloga.

Najava žalbe

25. jul 1997.

Saglasno *pravilu 108* Pravila postupka i dokazivanja, Republika Hrvatska dostavila je najavu žalbe Republike Hrvatske i zahtev za obustavu naloga Sudskog veća od 18. jula 1997. godine. U toj najavi žalbe Republika Hrvatska je zahtevala od žalbenog veća da

- 1) poništi nalog *subpoena duces tecum* izdat Republici Hrvatskoj i ministru odbrane Gojku Šušaku dana 15. januara 1997. godine;
- 2) obustavi nalog Sudskog veća II datiran 18. jula 1997. godine do rešenja žalbe.

Obustavljanje izvršenja naloga

29. jul 1997.

Žalbeno veće, u čijem su sastavu bili sudija Cassese (predsedavajući), sudija Karibi-Whyte, sudija Li, sudija Stephen i sudija Vohrah, oglasilo je prihvatljivim zahtev Republike Hrvatske za preispitivanje odluke Sudskog veća II od 18. jula.

Po izjavi žalbenog veća, "pod uslovom da se žalba brzo razmotri i da neopravdano ne odloži sudski postupak", pravo generala Blaškića na brižljivo suđenje neće biti povređeno.

Prihvativši zahtev za preispitivanje odluke, žalbeno veće obustavilo je izvršenje naloga *subpoena duces tecum*, saglasno *pravilu 108bis* (C), izjavljujući da, "iako član 29 Statuta ostaje, naravno, primenjiv u pogledu obaveza država na saradnju s Tribunalom,

subpoena o kojoj je rečeno ne može se izvršiti dok joj se u žalbenom postupku osporava valjanost".

4. avgust 1997.

Tužilaštvo je podnelo predlog za poništenje odluke žalbenog veća.

12. avgust 1997.

Žalbeno veće je odbacilo predlog Tužilaštva, potvrđujući obustavu izvršenja naloga *subpoena duces tecum*.

Prigovori Hrvatske

18. avgust 1997.

Hrvatska je podnela izvod o žalbi na nalog *subpoena duces tecum*. U tom izvodu se na pomenuti nalog, koji je izdalo Sudsko veće II 18. jula 1997. godine, stavljaju sledeći prigovori:

- 1) Sudsko veće prekoračilo je zakonsko ovlašćenje Tribunala izdajući *subpoena duces tecum* jednoj državi ili njenim funkcionerima. Ovlašćenje za izdavanje prinudnih naloga državama nije svojstveno svim sudovima i ne može se podrazumevati;
- 2) Tribunal nije izričito ovlašćen za izdavanje obavezujućih, prinudnih naloga državama. Sudsko veće je netačno zaključilo da izdavanje trećoj strani instrumenta u američkom stilu za "otkrivanje podataka", poznatog pod nazivom *subpoena duces tecum*, predstavlja ispravno opravdanje za primenu nalogodavnog ovlašćenja Tribunala;
- 3) Tribunal ne može izdavati prinudne naloge pojedinačnim državnim funkcionerima niti ove pozivati da objasne postupke svojih država;
- 4) Tribunal nije ovlašćen da prosuđuje ili utvrđuje zahteve nacionalne bezbednosti Hrvatske.

Argumenti Tužiteljke

8. septembar 1997.

Tužiteljka je podnela uzvratni izvod na izvod Republike Hrvatske o žalbi na *subpoena duces tecum*. U tužiteljkinom izvodu zahteva se da žalbeno veće uskrati molbu Hrvatskoj "iz razloga iznesenih u odluci Sudskog veća".

Tužiteljka je u potporu svom zahtevu navela sledeće argumente:

- 1) Statut i Pravila Tribunala izričito ga ovlašćuju za izdavanje naloga državama, uključujući *subpoena duces tecum*, odnosno naloge za predočavanje dokaznog materijala. Statut i Pravila takođe izričito ovlašćuju Tribunal da naloge, uključujući *subpoena duces tecum*, odnosno naloge za predočavanje dokaznog materijala, izdaje pojedincima, koji su obavezni da postupe po nalogima;
- 2) Pomenute izričite odredbe pojačane su odredbama u Statutu koje se tiču nadležnosti Tribunala;

- 3) Te izričite odredbe u Statutu od bitnog su značaja za delotvorno ispunjavanje sudske funkcije i mandata Tribunala, kao krivičnog suda, koji se sastoje u gonjenju i kažnjavanju najtežih međunarodnih zločina – genocida, zločina protiv čovečnosti i ratnih zločina;
- 4) Države i državni funkcioneri ne mogu jednostrano isticati zahteve nacionalne bezbednosti, već Tribunal mora najpre proceniti valjanost tih zahteva.

Prigovori Hrvatske

15. septembar 1997.

Hrvatska je predala odgovor na uzvratni izvod tužioca na izvod Republike Hrvatske o žalbi na nalog *subpoena duces tecum*. U odgovoru Hrvatske stavljeni su sledeći prigovori na tužiteljkine argumente:

- 1) Tribunal ne može izdati prinudan nalog državi u okviru svoje pomoćne nadležnosti, koja ne može služiti kao zamena za odsustvo primarne nadležnosti;
- 2) Tribunal nema zakonsko ovlašćenje da pojedince ili entitete koji su izvan njegove nadležnosti prinuđuje na predavanje dokaznog materijala;
- 3) Važnost zadatka Tribunala ne može biti opravdanje za odstupanje od prihvaćenih zakonskih i proceduralnih pravila;
- 4) Tribunal ne može prinuditi pojedinačne državne funkcionere da postupe po njegovim nalogima ni sankcionisati te funkcionere na osnovu toga što po tim nalogima ne postupa država;
- 5) Žalbeno veće mora pažljivo ispitati kako formu, tako i sadržinu naloga *subpoena duces tecum* izdatog Hrvatskoj i njenom ministru odbrane;
- 6) Obziri nacionalne bezbednosti Hrvatske ne mogu podlegati diskreciji Sudskog veća.

Odluka o poništavanju naloga

29. oktobar 1997.

Žalbeno veće je jednoglasno odlučilo da poništi nalog *subpoena duces tecum* upućen 15. januara 1997. godine Hrvatskoj i njenom ministru odbrane.

1) Prema definiciji žalbenog veća, termin *subpoena duces tecum* ["pod pretnjom kazne ponesi sa sobom"] odnosi se jedino i isključivo na obavezujuće naloge koje Međunarodni tribunal uputi, pod pretnjom kazne, pojedincima u privatnom svojstvu. Na taj način, nalog *subpoena duces tecum* ne može se izdati državi ili državnom funkcioneru u zvaničnom svojstvu.

2) Tribunal "nije ovlašćen da primenjuje prinudne mere protiv suverenih država (...). Da su sastavljali nacrtu Statuta nameravali da Međunarodnom tribunalu daju takvo ovlašćenje, protivno sadašnjem međunarodnom pravu, oni bi ga izričito i predvideli".

3) Države mogu primati jedino "naloge" ili "zahteve" koji su obavezujući po *pravilu 29* Statuta. U slučaju nepostupanja po njima, Tribunal može doneti sudski nalaz o nepovinoivanju i izvestiti Savet bezbednosti da se dotična država ne pridržava *člana 29* Statuta, a Savet bezbednosti "odlučuje da li da protiv nepokorne države preduzme korake ili ne".

4) Države se ne mogu pozivati na interese nacionalne bezbednosti kao objašnjenje za zadržavanje dokumenata ili drugog dokaznog materijala koje od njih traži Međunarodni tribunal, ukoliko neko sudsko veće nije procenilo opravdanost njihovih razloga.

5) Državni funkcioneri ne mogu u zvaničnom svojstvu dobiti naloge *subpoena duces tecum*, ili obavezujuće naloge: oni su samo instrumenti države, a u vezi sa svim radnjama koje uključuju državno delovanje Tribunal se mora obratiti dotičnoj državi.

KOMANDNA ODGOVORNOST TIHOMIRA BLAŠKIĆA

U vreme obuhvaćeno optužnicom protiv Tihomira Blaškića, on je bio zapovednik regionalnog stožera oružanih snaga Hrvatskog vijeća odbrane središnje Bosne.

Prema svedočenju pukovnika **Briana Wattersa**, koji je u vreme hrvatske ofanzive bio jedan od komandanata britanskog bataljona u sastavu UNPROFOR-a stacioniranog u neposrednoj blizini sela u dolini Lašve (srednja Bosna), napadi na Ahmiće i druga muslimanska sela imali su dva cilja: zadobijanje kontrole nad komunikacijama i etničko čišćenje tog dela srednje Bosne, koji je prema Vance-Owenovom planu trebalo da bude u sastavu kantona br. 10, s pretežno hrvatskim stanovništvom.

Blaškić je, dodao je Watters, "posedovao prirodan autoritet komandanta. Imao je telohranitelje, nadzirao komunikacije i, kao regionalni komandant, učestvovao u pregovorima i potpisivao dokumente u mom prisustvu". Na pitanje tužioca Gregoryja Kehoea da li je Blaškić zauzimao položaj komandanta "pre, za vreme i posle Ahmića", Watters je odgovorio potvrdno. Dodao je da se po njegovom mišljenju Blaškić nije pridržavao ženevskih konvencija jer tokom planiranja kampanje nije uzeo u obzir bezbednost izbeglica i civila – da se i ne govori o činjenici što je namerno odabirajući za cilj civilno stanovništvo neposredno prekršio ženevske konvencije. Posle eksplozije bombe u kamionu, koja je 18. aprila uveliko razrušila centar muslimanskog dela Viteza – što je po Wattersovim rečima bilo tipično terorističko delo – komandant Blaškić takođe je propustio da pokrene istragu kako bi se utvrdila odgovornost za eksploziju. A nije poveo ni istragu radi utvrđivanja odgovornosti za granatiranje jedne pijace u Zenici narednog dana, koje je imalo za posledicu desetine poginulih ili teško ranjenih civila.

Prema mišljenju pukovnika Wattersa, Blaškić nije ispunio svoju komandantsku obavezu. Po njemu je Blaškić trebalo da odmah uhapsi one ljude sa spiska i da ih zadrži u zatvoru. Na prigovor zastupnika odbrane da su za hapšenje bili potrebni dokazi, Watters je odgovorio da je Blaškić sastavio taj spisak na osnovu dokaza koji je trebalo da budu dovoljan osnov za hapšenje.

ZEJNIL DELALIĆ I OSTALI (slučaj ELEBIĆI)

Izdvajanje iz dokaznog materijala izjava koje je optuženi dao pre suđenja
8. maj 1997.

Shodno *pravilu 73 (C)* Pravila postupka i dokazivanja, odbrana je podnela dva predloga. U prvom se traži dozvola za podnošenje vanredne molbe da se iz dokaznog materijala isključe zapisnici s nekih razgovora koji su s optuženim vođeni pre suđenja. Istog dana je Sudsko veće II (u sastavu sudija Karibi-Whyte, predsedavajući, sudija Odio Benito i sudija Jan) saslušalo usmene argumente stranaka i izreklo usmenu odluku kojom se daje tražena dozvola. U drugom predlogu je odbrana podnela materijalnu molbu za isključenje pomenutih izjava (tj. gornjih razgovora).

12. jun 1997.

Sudsko veće je saslušalo stranke i izreklo usmenu odluku kojom se dotična molba delimično odobrava.

1. i 2. septembar 1997.

Sudsko veće je izdalo dve pismene odluke u pogledu pomenutih predloga.

Odbrana je osporila mogućnost da se kao dokazi prihvate razgovori koje su s osumnjičenim vodili austrijska policija 18. marta 1996. godine i istražitelji optužbe od 19. do 21. marta iste godine, na osnovu toga što su dotični razgovori povredili ljudska prava osumnjičenog, zaštićena *pravilom 42* Pravila postupka i dokazivanja. Radi se, naime, o pravu na zastupanje (uzimajući u obzir "element druge kulture" u postupcima u Austriji i u okviru Tribunala, koji je mogao zbuniti osumnjičenog), te pravu na nedavanje izjava. Po rečima odbrane, pomenuti razgovori predstavljaju "*prima facie* opresivno ponašanje" prema optuženom.

U odgovor na to, optužba je istakla da se "mogućna zbunjujuća razlika između austrijskog pristupa i pristupa optužbe ne može smatrati opresivom". Prema optužbi, "ta dva razgovora tretirana su odvojeno i to je optuženi shvatio. [...] Postupak za svaki od

njih jasno je obrazloženo optuženom [...]. On je jasno shvatio ono što mu je rečeno o njegovim pravima".

Sudsko veće je odvojeno razmotrilo prihvatljivost pomenuta dva razgovora:

Veće je iz dokaznog materijala isključilo izjave koje je optuženi dao austrijskoj policiji. Veće je našlo da pravo osumnjičenog na nedavanje izjava nije bilo povređeno i da on nije bio naveden na priznanje. U pogledu prava na zastupanje, međutim, Veće se "uverilo da se u Austriji prava osumnjičenog toliko bitno razlikuju od njegovih prava po Statutu i Pravilima Međunarodnog tribunala da to izjavu datu po austrijskim pravima čini neprihvatljivom".

Veće je prihvatilo izjave date optužbi 19. 20. i 21. marta. Ono je odbacilo argument da su kulturne razlike sprečile osumnjičenog da "razume obim i značenje svog prava na zastupanje", pa je stoga zaključilo da je osumnjičeni "svojevoljno odustao od ostvarivanja prava na zastupnika". Veće je, sem toga, našlo da, uzimajući u obzir "mentalnu i fizičku kondiciju osumnjičenog, njegovu starost, iskustvo, držanje i prateće okolnosti, nema dokaza da je pomenuti razgovor bio opresivan prema optuženom".

Subpoena ad testificandum

14. oktobar 1997.

Tužiteljka je podnela predlog u kojem se kaže da se "u više navrata tražilo" od svedoka "da dobrovoljno daju iskaze pred Sudskim većem" te da su "vladi Bosne i Hercegovine upućivani zahtevi za pomoć kako bi se obezbedilo prisustvo tih svedoka, kao i direktora Ratnog arhiva, radi davanja iskaza tokom sudskog postupka u ovom predmetu: nijedan od tih zahteva nije ispunjen".

15. oktobar 1997.

Sudsko veće koje zaseda u vezi s predmetom *elbići* neposredno je odobrilo tužiteljkinu molbu za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum* (nalog licu da se pojavi kao svedok pred sudom) šestorici svedoka pozvanih da daju iskaze na suđenju u predmetu *elbići*.

Pozvani svedoci su tri visoka oficira bosanske vojske – Jovan Divjak, Arif Pašalić i Esad Ramić – dva pogrebника iz Konjica i direktor državnog Ratnog arhiva Bosne i Hercegovine. Oficiri (prvi je u penziji, drugi još aktivan, a treći se sada bavi politikom) treba da svedože o sistemu komande i kontrole u vojsci. Optužba ih poziva u oštećivanju da će dokazati komandnu odgovornost optuženih Zejnila Delalića i Zdravka Mucića. Od direktora Ratnog arhiva očekuje se da potvrdi (ili ospori)

autentičnost 14 zvaničnih dokumenata koji se tiču postavljenja, ovlašćenja i aktivnosti Zejnila Delalića, bivšeg komandanta taktičke grupe bosanske vojske.

Odluka Sudskog veća zasniva se na *pravilu 54* Pravila postupka i dokazivanja, koje predviđa da

"sudija ili sudsko veće mogu, na traženje bilo jedne bilo druge stranke ili pak *proprio motu*, izdati one naloge, pozive, *subpoenae*, naredbe i naloge za premeštaj koji mogu biti potrebni u svrhu istrage ili pripreme odnosno vođenja sudskog postuka".

Po izjavi predsedavajućeg sudije Karibi-Whytea, "na osnovu *pravila 54* Sudsko veće može odobriti izdavanje naloga *subpoena* privatnim licima".

Sudsko veće ispoljilo je veću obazrivost u vezi s idejom da se takav nalog izda vladi Bosne i Hercegovine. Prvo, pitanjem ovlašćenja Tribunala u odnosu prema suverenim državama bavilo se u to vreme i albeno veće, ija se odluka o albi koju je uložila Hrvatska otkivala (i albeno veće donelo je pomenutu odluku 29. oktobra - vidi gore, odeljak o suđenju generalu Blaškiću]. Sudsko veće, naravno, nije elelo da tu odluku prejudicira. Drugo, vlada Bosne i Hercegovine saraivala je s Tribunalom i pridržavala se njegovih naloga.

Stoga su se sudije odlučile za upućivanje zahteva, a ne naloga, vladi u Sarajevu da obezbedi da se svedoci u njenoj nadležnosti pojave u Hagu što je pre moguće. Forma je tu nešto blaža, ali sadržina je podjednako obavezujuća.

KOMANDNA ODGOVORNOST ZEJNILA DELALIĆA I ZDRAVKA MUCIĆA

Svedočenje generala Pašalića
20. oktobar 1997.

Generali Vojske Bosne i Hercegovine i dva direktora jednog komunalnog preduzeća u Konjicu odmah su se odazvali pozivu koji im je 15. oktobra izdat pod pretnjom sankcija (*subpoena ad testificandum*), da daju iskaze na suđenju u predmetu *elebići*. Svi su se pojavili u Hagu u roku od pet dana.

Tokom ispitivanja generala **Arifa Pašalića**, bivšeg oficira (potpukovnika) Jugoslovenske narodne armije (JNA), koji je maja 1992. godine stupio u Vojsku Bosne i Hercegovine a novembra iste godine postao komandant njenog četvrtog korpusa, optužba je elela da razotkrije komandnu i kontrolnu hijerarhiju, kao i sistem disciplinske odgovornosti, u Vojsci Bosne i Hercegovine. Cilj joj je bio dokazivanje komandne odgovornosti Zejnila

Delalića i Zdravka Mucića za dela koja su počinili njihovi potčinjeni, a koja oni nisu ni sprečili ni kaznili.

Po rečima generala Pašalića, uprkos zbrci koja je vladala u prvim mesecima rata, komandna i kontrolna hijerarhija u Vojsci Bosne i Hercegovine funkcionisala je; odgovornosti svakog komandanta prema pretpostavljenima i potčinjenima bile su poznate; takođe su bile poznate obaveze komandanata i vojnika u pogledu postupanja prema ratnim zarobljenicima i civilima, u skladu sa Ženevskim konvencijama. Svaki komandant snosio je odgovornost za činjenje i nečinjenje svojih potčinjenih. Na direktno postavljeno tužiteljkinino pitanje, Pašalić je odgovorio da se na vrhu komandne piramide nalazio general Sefer Halilović, komandant Glavnog štaba Vrhovne komande. On je bio odgovoran za "sva pitanja, uključujući i pitanje ratnih zarobljenika". Kao komandant taktičke grupe 1 u Vojsci Bosne i Hercegovine, Delalić je bio neposredno potčinjen Haliloviću.

Na pitanje da li je ikada čuo da je Delalić pokrenuo disciplinski postupak protiv bilo koga od svojih potčinjenih, Pašalić je odgovorio da za to ne zna.

Pašalić je na kraju rekao da je "komandni i kontrolni sistem bio vrlo složen i u mirno doba, a kamoli u ratno. Komandni problemi bili su izuzetno krupni jer smo stvarali vojsku pod najtežim uslovima".

SLAVKO DOKMANOVIĆ

Dostavljanje dokaznog materijala odbrani

24. jul 1997.

Na konferenciji o statusu predmeta, Sudsko veće II (u sastavu sudija McDonald, predsedavajuća, sudija Odio Benito i sudija Jan) naložilo je optužbi da zastupniku odbrane preda jedan spisak artikala, uključujući i video-traku na kojoj su prikazani hapšenje optuženog i njegovo upoznavanje s pravima koja mu pripadaju.

Neobelodanjivanje dokaza

1. avgust 1997.

Optužba je podnela predlog za poverljivost dokaznog materijala, tražeći da se sadržina video-trake ne obelodani.

14. avgust 1997.

Obrana je podnela predlog protiv "tužiteljkinog zahteva za neobelodanjivanje sadržine video-trake". Obrana je smatrala da je optuženi protivzakonito uhapšen jer se pribeglo prevari, te da je stoga video-traka biti od suštinskog značaja za pripremu suđenja. Po rešenju odbrane, optužba odbija da obelodani sadržinu video-trake zato što želi da prikrije gorepomenutu smicalicu.

27. avgust 1997.

Sudsko veće smatralo je "potrebnim [...] da se video-traka prikaže kako bi se o pomenutom predlogu donelo pravično rešenje", zbog čega je naložilo optužbi da "odmah, pod pečatom, dostavi video-traku [...] Sekretarijatu Tribunala, isključivo radi njenog prikazivanja Sudskom veću, *ex parte*, u sudijskoj kancelariji".

Predlog za odobravanje garancije bezbednosti

31. jul 1997.

Obrana je podnela predlog za poverljivost postupka kojim se zahteva odobravanje garancije bezbednosti sedam dana pre i posle pretresa kako bi se zaštitio svedok koji treba da da iskaz 8. septembra 1997. godine. Taj pretres se odnosio na preliminarni predlog odbrane o protivzakonitom hapšenju optuženog i na formu optužnice.

Prigovor

14. avgust 1997.

Optužba je na taj predlog stavila prigovor iz razloga što je pozivanje svedoka nepotrebno. U predlogu optužbe takođe se zahteva da "garancija bezbednosti [ukoliko se odobri] bude ograničenog trajanja i da se svedoku ograniči kretanje [...] kako bi se smanjila opasnost od pokušaja zastrašivanja ili uznemiravanja izbeglica".

Odobrovanje tražene garancije

27. avgust 1997.

Sudsko veće II pozvalo se na odluku koju je 25. juna 1996. godine donelo Sudsko veće II u predmetu Tadić, a koja utvrđuje da se "garancija bezbednosti, iako je ne predviđa Statut Međunarodnog tribunala, može naložiti po opštem ovlašćenju koje daje *pravilo 54* Pravila postupka i dokazivanja". [U tom pravilu se predviđa da sudija ili prvostepeno veće mogu izdavati sve naredbe, obaveštenja, pozive i naloge potrebne radi istrage ili pripreme odnosno vođenja sudskog postupka.]

Veće je, međutim, dodalo da "nalog za garanciju bezbednosti daje vrlo ograničen imunitet od gonjenja, i to samo u pogledu krivičnih dela u nadležnosti Međunarodnog

tribunala koja su počinjena pre dolaska pred Tribunal, i samo za vreme boravka svedoka u sedištu Međunarodnog tribunala radi davanja iskaza".

Konstatujući suštinski značaj fizičkog prisustva svedoka, Veće je odobrilo traženu garanciju bezbednosti prema gore izloženim uslovima i vremenski je ograničilo na "dva dana pre i dva dana posle svedočenja".

Legalnost hapšenja Slavka Dokmanovića 7. jul 1997.

Zastupnik odbrane Toma Fila podneo je u ime optuženog preliminarni predlog o raznim pitanjima.

1. U pogledu hapšenja g. Dokmanovića, g. Fila je izjavio da su "hapšenjem g. Dokmanovića, to jest njegovom otmicom, njegova osnovna prava povređena [...] jer mu je uskraćeno saopštavanje sadržine optužnice. Pošto je hapšenje protivzakonito, zastupnik odbrane zahteva njegovo trenutno puštanje na slobodu".
2. U vezi s formom optužnice g. Fila je tvrdio da je "optužnica morala sadržati pojedinačnu odgovornost osumnjičenog lica, a u slučaju g. Dokmanovića ona je izostavljena [...]]. Otud optužnica nije opravdana te se kao takva mora odbaciti i g. Dokmanović odmah pustiti na slobodu".
3. Zastupnik odbrane g. Dokmanovića takođe je zahtevao "izdvajanje postupka u vezi s g. Dokmanovićem kako bi se osiguralo njegovo pravo na suđenje bez neopravdanog odgađanja ...". [Slavko Dokmanović je optužen zajedno sa oficirima ondašnje JNA, Veselinom Šljivančaninom, Miletom Mrkšićem i Miroslavom Radićem, koji nisu dostupni Tribunalu.]
4. G. Fila je, najzad, istakao svoje pravo "da mu se odmah stave na raspolaganje dokazni dokumenti (prepisi) u sklopu optužnice, uz objavu spiska svedoka koji poseduje optužba".

Odgovor optužbe 21. jul 1997.

Odazivajući se na gorepomenute preliminarne predloge, tužiteljka je dostavila dva odgovora:

U odgovoru na predlog odbrane za puštanje na slobodu, optužba je izjavila da je bez vrednosti navod odbrane o tome da je hapšenje Dokmanovića bilo "protivno ovlašćenju snaga UNTAES", jer UNTAES je postupao prema nalogu za hapšenje koji je potpisao jedan sudija Tribunala. Prema tvrdnji optužbe: "Pošto je takav nalog dobio, UNTAES bi prekršio sudsku naredbu da nije uhapsio optuženog". U pogledu tvrdnje odbrane da je Dokmanović uhapšen "na podvalu", koji se svodi na "otmicu", optužba je odgovorila da

je " ... tuđiteljka imala razumnog osnova za mišljenje da se hapšenje [g. Dokmanovića] može izvršiti, ali jedino ako on ne sazna za postojanje optužnice i za nalog za hapšenje (...), pa je sudiji potvrdiocu podnela molbu za njihovo neobelodanjivanje, u kojoj su izloženi osnovi za taj zahtev". Optužba je zatim istakla da je sudija potvrdilac Riad našao da su ti razlozi ispravni i potpisao nalog za neobelodanjivanje. Optužba je, sem toga, tvrdila, da je navod odbrane o "otmici" neosnovan jer su mere preduzete za hapšenje g. Dokmanovića " ... očitogledno bile opravdane, naročito u svetlosti činjenice što je Dokmanović nosio napunjen pištolj. Pod tim okolnostima, Dokmanović nije doživio otmicu, već naprosto hapšenje – i to hapšenje koje je zakonito sprovedeno i proteklo bez incidenta".

22. oktobar 1997.

Sudsko veće II odbilo je predlog optuženog za puštanje na slobodu optuženog Slavka Dokmanovića.

Sudsko veće je došlo do zaključka da je "optuženi uhapšen u regiji Hrvatske pod upravom UNTAES, snaga UNTAES, a uz učešće Tužilaštva (OTP). UNTAES je zakonito izvršio nalog za hapšenje, koji mu je upućen shodno *pravilu 59bis* Pravila postupka i dokazivanja, a OTP je obavestio optuženog o njegovim pravima. *Pravilo 59bis* predviđa metod hapšenja koji služi kao dopuna onom u *pravilu 55* i potpuno je utemeljeno na Statutu".

Pravilo 59bis ("Upućivanje naloga za hapšenje") glasi:

"(A) Bez obzira na Pravila 55 do 59 sekretar veće, po nalogu sudije, uputiti odgovarajućim vlastima ili međunarodnom telu ili Tužiocu kopiju naloga za hapšenje optuženog, pod uslovima koje utvrdi sudija, zajedno sa naredbom za njegovo dovođenje. bez odlaganja, u Tribunal u slučaju da ga te vlasti ili međunarodno telo ili Tužilac uhapsu.

(B) U vreme hapšenja, optuženi veće odmah biti obavestjen, na jeziku koji razume, o optužbama protiv njega i o činjenici da se upućuje u Tribunal, a u vreme dolaska u Tribunal biće mu pročitana optužnica i izjava o pravima optuženog, i biće upozoren na istom jeziku."

U pogledu navoda g. Dokmanovića da su mu predstavnici OTP dali uveravanja o garanciji bezbednosti (koju je tvrdnju OTP porekao), Sudsko veće je smatralo da dokazi koji se pred njim nalaze "ukazuju da g. Dokmanoviću nije dato uveravanje o garanciji bezbednosti ni o tome da ga predstavnici OTP ili UNTAES neće uhapsiti". Štaviše, sudije su našle da se takva garancija bezbednosti ne bi mogla primeniti, budući da "samo neko sudsko veće ima pravo na davanje takvih garancija u odnosu prema Međunarodnom tribunalu".

Baveći se pitanjem upotrebljenih sredstava za izvršenje hapšenja g. Dokmanovića, Sudsko veće je zaključilo da ona nisu "povredila niti načela međunarodnog prava niti suverenost SR Jugoslavije". Veće je izrazilo mišljenje da "UNTAES, ispunjavajući svoju obavezu na saradnju s Međunarodnim tribunalom i sprovodeći svoj mandat iz Glave VII Povelje [Ujedinjenih nacija], osigurava delotvornost Tribunala, doprinoseći time održavanju međunarodnog mira i bezbednosti, kao što i treba da čini".

Čalba zastupnika odbrane

31. oktobar 1997.

Zastupnik odbrane Slavka Dokmanovića uložio je žalbenom veću žalbu na odluku Sudskog veća o predlogu optuženog Slavka Dokmanovića za puštanje na slobodu.

Zastupnik optuženog zasnova je žalbu na sledećim razlozima:

1. Izjave koje su svedoci optužbe dali tokom pretresa od 8. septembra 1997. godine o preliminarnim predlozima "netačne" su, protivne i "neverodostojne";
2. Sudsko veće je netačno protumačilo *pravilo 53* Pravila postupka i dokazivanja Tribunala [tajnost optužnice], pošto se neobelodanjivanje naloga za hapšenje odnosi na pojedince, a ne na države. Savezna Republika Jugoslavija stoga nije mogla da uhapsi g. Dokmanovića, jer nije znala za postojanje optužnice podignute protiv njega;
3. Odluka Sudskog veća zasniva se na pogrešnoj pretpostavci da SRJ ne bi izvršila nalog za hapšenje g. Dokmanovića. Ustav SRJ jedino zabranjuje ekstradiciju državljanina SRJ, a g. Dokmanović nije državljanin SRJ;
4. Sudsko veće je netačno protumačilo mandat UNTAES: UNTAES nema mandat da "vrši ma koje hapšenje i otmicu". Štaviše, s obzirom na to da je sudija Riad potpisao jedan nalog za hapšenje upućen Hrvatskoj a drugi upućen UNTAES, UNTAES nije imao isključivo ovlašćenje za hapšenje optuženog bez znanja Republike Hrvatske;
5. Sudsko veće "odobrilo je povredu nezavisnosti Tužilaštva, protivno *čl. 16(2)* Statuta Tribunala, jer je OTP imao političku motivaciju za korake u vezi sa hapšenjem";
6. Statut Tribunala, a ne njegova pravila, "jedini je akt koji ima prevlast nad nacionalnim zakonodavstvom".

Iz gornjih razloga, odbrana zahteva da žalbeno veće "preinači" odluku Sudskog veća, "odmah" pusti g. Dokmanovića na slobodu i vrati ga u Sombor, SRJ.

7. novembar 1997.

Tužilaštvo (OTP) je dostavilo tužiteljkin odgovor na predlog odbrane za žalbu na odluku Sudskog veća o predlogu optuženog Slavka Dokmanovića za puštanje na slobodu.

Nedostatak ozbiljne argumentacije 11. novembar 1997.

Kolegijum žalbenog veća (sudija Cassese, predsedavajući, sudija Stephen i sudija Vohrah) jednoglasno je odlučio da odbije molbu optuženog da mu se dozvoli žalba na "odluku o predlogu optuženog Slavka Dokmanovića za puštanje na slobodu" koju je donelo Sudsko veće II, i odbacio njegov predlog za puštanje na slobodu.

Kolegijum je našao da optuženi "nije uspeo da ubedi [Veće] u postojanje ozbiljnog razloga za odobravanje žalbe ...". Pokazivanje postojanja ozbiljnog razloga zahteva se po *pravilu 72(B)(i)*, koje predviđa dozvolu za žalbu na privremene odluke.

Sudije su pomenutu molbu odbile iz sledećih razloga:

- (1) U predlogu optuženog "ne pokazuje se nijedna relevantna nedoslednost ili protivrečnost svedočenja na koje se oslanjalo Sudsko veće kako bi se pokazala neka greška u njegovoj odluci";
- (2) Stav optuženog da je Sudsko veće netačno protumačilo *pravilo 53* Pravila postupka i dokazivanja "toliko je nejasan i neprecizan da se ne može ozbiljno razmotriti ...";
- (3) Navod optuženog da je Sudsko veće pogrešno pretpostavilo da SRJ ne bi izvršila nalog za hapšenje optuženog "očividno je bez osnova" i "ne pokreće nijedno pitanje koje bi moglo biti materija neke žalbe ...";
- (4) Argument optuženog da UNTAES nema mandat da "izvrši otmicu i uhapsi" ma koje lice "očividno je bez injenjenog i pravnog osnova";
- (5) Tvrdnja odbrane da samo Statut Tribunala, a ne i njegova pravila, ima prevlast nad nacionalnim zakonodavstvom "ne daje nikakvog osnova za žalbu i očividno je bez osnova".

Razmatrajući žalbu, sudije su zaključile da odbrana nije uspela da pokaže postojanje "ozbiljne argumentacije", što je, prema Pravilima postupka i dokazivanja, uslov za prihvatanje žalbe na preliminarne odluke sudskih veća.

Međutim, pošto se radi o "suštinskoj prirodi spornih pitanja u ovoj stvari, naime pitanju daljeg lišavanja slobode optuženog i pitanju zakonitosti njegovog hapšenja", žalbeni kolegijum ušao je u razmatranje srži problema koji je pokrenula odbrana. Na osnovu tog razmatranja, sudije su bile u mogućnosti da zaključie: "Odbrana nije pokazala nijednu relevantnu nedoslednost ili protivrečnost svedočenja (tokom pretresa na kojem je

razmatran prigovor odbrane na zakonitost Dokmanovićevog hapšenja) i nije pokazala neku grešku u odluci (kojom je Sudsko veće II odbilo dotičnu žalbu)".

DRAŽEN ERDEMOVIĆ

Osuđujuća presuda

29. novembar 1996.

Sudsko veće je osudilo Dražena Erdemovića na deset godina zatvora zbog zločina protiv čovečnosti. Optuženi je priznao učešće, jula 1995. godine, u jednom od masovnih pogubljenja koja su izvršena posle preuzimanja bezbedne zone Srebrenica, i izjasnio se da je kriv.

Žalba

23. decembar 1996.

Jovan Babić, zastupnik odbrane Dražena Erdemovića, uložio je žalbu na osuđujuću presudu.

26. maj 1997.

Žalbeni pretres održan je pred žalbenim većem, koje su činile sudije Cassese (predsedavajući), Li, McDonald, Stephen i Vohrah.

Žalilac je u izvodu žalbe tražio od žalbenog veća da osuđujuću presudu revidira iz sledećih razloga:

- 1) Sudsko veće načinilo je materijalnu grešku tvrdeći da je 10. sabotažna jedinica, čiji je pripadnik bio žalilac, učestvovala u pogubljenju 500 Muslimana u Pilici;
- 2) Sudsko veće načinilo je materijalnu grešku ne uzevši u obzir duševno stanje žalioca u vreme izvršenja zločin;
- 3) Sudsko veće načinilo je pravnu grešku ne prihvatajući tvrdnje žalioca da je on postupao pod prinudom ili u situaciji krajnje nužde, te nije imao moralnog izbora kada je izvršio krivično delo. Po tom osnovu je žalioca trebalo proglasiti krivim, ali ne i osuditi.

Optužba je u uzvratnom izvodu iznela sledeće argumente:

- 1) Sudsko veće osvrnulo se na pogubljenja u Pilici jedino u sklopu opisa događaja, a ne kao na otečajujuću okolnost;
- 2) Sudsko veće ispravno je smatralo da je žalilac imao moralnog izbora pri pogubljanju Muslimana, i ispravno zahtevalo da se pokaže čime se potkrepljuje

suprotan stav. Uz to, Sudsko veće je naredbe pretpostavljenih smatralo olakšavajućom okolnošću;

3) Teret dokazivanja da se optuženi nalazio u stanju smanjene uračunljivosti snosi sam optuženi;

4) Strogost osude koju je izreklo Sudsko veće nije nesrazmerna težini krivičnog dela.

Mišljenja o prinudi kao sredstvu odbrane

7. oktobar 1997.

Optuženo veće je donelo presudu po optužbi koju je uložio Dražen Erdemović. Većina sudija je smatrala da je njegovo početno izjašnjenje "bilo neobavešteno" te da "prinuda ne pruža potpunu odbranu" vojniku koji je ubijao nedužna ljudska bića.

Optuženo veće je jednoglasno našlo da je "izjašnjenje optuženika bilo dobrovoljno". Međutim, većina od četiri sudije optuženog veća (uz neslaganje sudije Lija) našla je da je "izjašnjenje optuženika da je kriv bilo neobavešteno" [obavešteno izjašnjenje je ono izjašnjenje koje optuženik daje uviđaju i kakve mu optužbe predstoje i kakve su posledice njegovog izjašnjenja], pa shodno tome "vraća predmet drugom sudskom veću, a ne onom koje je osudilo optuženika, kako bi ovaj dobio priliku za ponovno izjašnjenje".

Većina od tri sudije optuženog veća (uz neslaganje predsednika Cassesea i sudije Stephena) našla je da "prinuda ne pruža potpunu odbranu vojniku optuženom za zločin protiv čovečnosti i(li) ratni zločin koji uključuje ubijanje nedužnih ljudskih bića".

Većina od četiri sudije optuženog veća (uz neslaganje sudije Lija) odbila je molbu optuženika za reviziju njegove osude. Optuženo veće jednoglasno je odbilo optuženiku molbu za oslobođenje od krivice. Dražen Erdemović imaće da da novo izjašnjenje pred novim sudskim većem, u okviru kojeg će se sastavu nalaziti sudija Jan, sudija Karibi-Whyte i sudija Shahabuddeen. Predsedavajući sudija Cassese ovako je Erdemoviću izneo raspoložive opcije:

"Vi možete

(1) *izmeniti izjašnjenje i izjasniti se da ste krivi za ratne zločine*, a ne za zločine protiv čovečnosti, u pogledu dela koja ste po sopstvenom priznanju izvršili u Srebrenici. U tom slučaju, novo sudsko veće neće sprovesti suđenje, nego jednostavno preći na izricanje osude, pri čemu bi moglo odlučiti da kao olakšavajuću okolnost uzme vašu tvrdnju da ste na taj način postupali jedino zbog pretnje po sopstveni život;

(2) *ponovo se izjasniti da ste krivi za zločine protiv čovečnosti*. I tada će novo sudsko veće jednostavno preći na izricanje osude, bez sprovođenja suđenja, a i tada bi kao

olakšavaju u okolnost moglo uzeti u obzir vašu tvrdnju da ste tako postupali pod prinudom;

(3) *izjasniti se da niste krivi* pred novim sudskim većem. Jedino se se tada održati suđenje na osnovu dokaznog materijala, kako bi se utvrdilo jeste li krivi ili ne za ono što vam optužnica stavlja na teret. Moglo bi se, međutim, desiti – a ja ne mogu da o tome govorim u ime dotičnog sudskog veća – da se to suđenje temelji bar delimično na dokazima koje ste podneli onom drugom sudskom veću, a koji su zabeleženi na audio i video traci. U svakom slučaju, zbog odluke većine žalbenog veća, činjenica što ste navodno bili prisiljeni pretnjom po život da učestvujete u streljanjima neće po sebi predstavljati odbranu koja će dovesti do oslobođenja od krivice. Međutim, kao i na svim suđenjima pred ovim tribunalom, smatraće se da ste nevini i nećete biti okrivljeni i osuđeni sve dok se veće, na osnovu podnesenih dokaza, ne uveri u vašu krivicu van svake razumne sumnje".

Dobar deo izdvojenog mišljenja sudija McDonald i Vohraha posvećen je ispitivanju valjanosti žaliočevog izjašnjenja da je kriv.

Sudije McDonald i Vohrah iznose sledeća tri minimalna preduslova, koja se moraju zadovoljiti da bi se izjašnjenje krivice prihvatilo kao valjano:

- 1) izjašnjenje krivice mora biti *dobrovoljno*: mora ga dati optuženi koji je mentalno u stanju da shvati posledice takvog izjašnjenja i koji nije pod uticajem pretnji, nagovaranja ili obećanja.
- 2) izjašnjenje krivice mora biti *obavešteno*: optuženi mora razumeti prirodu optužbi koje ga terete i posledice izjašnjenja krivice po njima.
- 3) izjašnjenje krivice *ne sme biti neodređeno ili dvosmisleno*: ne smeju ga pratiti reči koje predstavljaju odbranu u opreci s prihvatanjem krivične odgovornosti.

Žaliočevu izjašnjenje da je kriv bilo je dobrovoljno. Međutim, njegovo izjašnjenje nije bilo obavešteno. Žalilac nije razumeo prirodu i posledice izjašnjenja krivice uopšte, a nije razumeo ni prirodu optužbi koje ga terete i razliku između alternativnih optužbi. Sudsko veće ili zastupnik odbrane nisu kako valja objasnili to žalocu, zbog čega je ovaj odabrao izjašnjenje da je kriv za izvršenje zločina protiv čovečnosti, a ne alternativnu optužbu za ratni zločin. Kao najivo krivično delo, ukoliko se stavi kome na teret i dokaže da predstavlja zločin protiv čovečnosti, ozbiljnije je i treba da za sobom povuče veću kaznu nego kada bi se postupalo na osnovu toga da je posredni ratni zločin. Stoga se žalocu mora pružiti prilika za novo izjašnjenje, uz punu svest o prirodu optužbi, različiti između alternativnih optužbi i posledicama izjašnjenja krivice po jednoj a ne po drugoj optužbi.

Žaliočevu izjašnjenje nije bilo dvosmisleno. Doduše, žalilac je, po izjašnjenju da je kriv, ustvrdio da je postupao pod prinudom (po njegovim rečima, učestvovao je u

pogubljenju civila zbog pretnje da će inače i sam biti ubijen). Shodno tome, pitanje da li je žaliočev izjašnjenje bilo dvosmisleno zavisi od toga može li prinuda pružiti potpunu odbranu vojniku optuženom za zločine protiv čovečnosti ili za ratne zločine kada je taj vojnik ubijao nedužna lica. Sudije McDonald i Vohrah zaključile su da, po međunarodnom humanitarnom pravu, prinuda ne predstavlja takvu odbranu. Stoga, pozivanje na prinudu ne čini Erdemovičev izjašnjenje dvosmislenim.

Predsednik Cassese je u svom nesaglasnom mišljenju došao do suprotnog zaključka. Po njegovim rečima – na osnovu pregleda opsežne međunarodne sudske prakse – u međunarodnom krivičnom pravu nije se razvilo specijalno pravilo koje isključuje prinudu kao odbranu u slučaju počinjenog ubistva. Sudija Cassese je tvrdio da je nužnost važenja opšteg pravila u vezi s prinudom jedini logičan zaključak koji se može izvesti iz nepostojanja takvog specijalnog pravila. Otud se prinuda može prihvatiti – uz razne stroge uslove – i kada su posredi zločini koji uključuju ubijanje nedužnih lica. Sudija Cassese je u svom mišljenju naglasio da je žalilac, izjašnjavajući se da je kriv, u isti mah istakao prinudu. To izjašnjenje krivice, po mišljenju sudije Cassesea, bilo je, dakle, dvosmisleno: žalilac se izjasnio da je kriv i u istom dahu pozvao na odbranu koja isključuje krivicu. Stvar, dakle, treba vratiti Sudskom veću radi izjašnjenja nevinosti i radi suđenja, kako bi se videlo jesu li uslovi za postojanje prinude zadovoljeni.

Sudija Stephen saglasio se s predsednikom Casseseom da po međunarodnom pravu prinuda predstavlja raspoloživo sredstvo odbrane od svih krivičnih dela, uključujući i protivzakonito ubijanje. Shodno tome, žaliočev izjašnjenje bilo je dvosmisleno, pa je trebalo zvesti izjašnjenje nevinosti i vratiti stvar radi suđenja.

DARIO KORDIĆ I OSTALI

**Predaja optuženih Tribunalu
6. oktobar 1997.**

Deset bivših članova političkih i vojnih tela tadašnje Hrvatske zajednice Herceg-Bosne predali su se Međunarodnom krivičnom tribunalu za bivšu Jugoslaviju. Na dan 10. novembra 1995. godine protiv njih je podignuta optužnica, kao rezultat istrage koju je sproveo Tužilaštvo u vezi s "proganjanjem bosanskog muslimanskog stanovništva na političkim, rasnim i verskim osnovima" 1993. godine u regiji doline Lašve. Protiv deseterice optuženih podignute su dve zasebne optužnice ("Kordić i drugi" i "Kupreškić i drugi").

U predmetu "Kordić i drugi" Tribunalu su se predali sledeći optuženi:

1. Dario KORDIĆ (rođen 14. decembra 1960. godine), bivši potpredsednik Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, koji je u tom svojstvu rukovodio svim napadima na bosanske muslimanske civile u oblasti doline Lašve;
2. Mario ČERKEZ (rođen 27. marta 1959. godine), bivši komandant brigade Hrvatskog vijeća odbrane (HVO), oružanih snaga bosanskih Hrvata, stacionirane u Vitezu;
3. Ivan ŠANTIĆ (rođen 1942. godine), gradonačelnik Viteza u vreme dotičnih napada;
4. Pero SKOPLJAK (rođen 4. juna 1943. godine), šef policije u Vitezu, zatim funkcioner u kabinetu Darka Kordića.

Kako stoji u optužnici, zločini za koje se terete optuženi izvršeni su "u tako velikim razmerama i na tako širokoj osnovi, i sprovedeni na tako sistematičan način", da su "u stvari uništili ili izmestili gotovo čitavo muslimansko civilno stanovništvo u dolini Lašve".

U zločine koji se navode u optužnici spadaju:

- granatiranja i napadi čija su meta bili brojni nebranjeni gradovi, sela i domovi, u kojima je poginulo preko 100 bosanskih civila u dolini Lašve i u gradu Zenici, dok su mnogi drugi bili ranjeni,
- internacija bosanskih Muslimana, koji su podvrgavani surovim saslušanjima, fizičkom ili psihološkom zlostavljanju, ili pak korišćeni za prinudni rad (kopanje rovova) i kao čivi štitovi,
- napadi, granatiranja i razaranja čija su meta bili muslimanski poslovni objekti, zgrade, lična imovina i stoka, a sve u cilju ubijanja, terorisanja ili demoralisanja bosanskog muslimanskog stanovništva. Na brojnim lokacijama, na primer u Ahmićima i Vitezu, poginulo je ili ranjeno na stotine civila.

Za svakog optuženog se navodi da je kao pojedinac odgovoran za planiranje, podsticanje ili naređivanje zločina koji se pominju u optužnici, odnosno za pomaganje na drugi način u njihovom planiranju, pripremanju ili izvršavanju.

Za svakog optuženog navodi se i da je krivično odgovoran za dela svojih potčinjenih: naime, optuženi je znao, ili trebalo da zna, da se njegovi potčinjeni spremaju da izvrše zločine, ili da su ih izvršili, a nije preduzeo potrebne mere za sprečavanje tih dela ili za kažnjavanje njihovih izvršilaca. Zbog svog činjenja ili nečinjenja, optuženi se terete za:

Dario KORDIĆ: zločine protiv čovečnosti, teška kršenja čenevskih konvencija iz 1949. godine, povrede ratnih zakona ili običaja;

Mario ČERKEZ: teška kršenja Čenevskih konvencija iz 1949. godine, povrede ratnih zakona ili običaja: te

Ivan ŠANTIĆ i Pero SKOPLJAK: teško kršenje Čenevskih konvencija iz 1949. godine, povredu ratnih zakona ili običaja.

MILAN KOVAČEVIĆ

Zahtev za poništenje naloga za neobelodanjivanje optuženice 8. septembar 1997.

Zastupnik Milana Kovačevića podneo je predlog optuženog da se poništi nalog revizionog sudije za neobelodanjivanje optuženice i da se naloži privremeno puštanje na slobodu. Odbrana je u predlogu zahtevala od Sudskog veća da poništi onaj deo odluke sudije Odio Benito kojim se nalože neobelodanjivanje optuženice pre hapšenja, te da po *pravilu 65* naloži privremeno puštanje optuženog na slobodu; ili da, u protivnom, odobri optuženom da podnese izmenjen ili dopunski predlog u roku od pet dana po prijemu zapisnika s razgovora između tužiteljke i sudije Odio Benito u vezi s neobelodanjivanjem optuženice.

[*Pravilo 65* ("Privremeno puštanje na slobodu") glasi:

"(A) Optuženi može biti pušten iz pritvora samo po naređenju prvostepenog veća.

(B) Prvostepeno veće može da naloži puštanje na slobodu samo u izuzetnim okolnostima, pošto je saslušalo zemlju-domaćina i samo ako je sigurno da će se optuženi pojaviti pred sudom i da, ako je pušten na slobodu, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svedoka ili neko drugo lice.

(C) Prvostepeno veće može da za puštanje na slobodu optuženog odredi uslove koje smatra odgovarajućim, uključujući polaganje garancije i poštovanje svih uslova neophodnih da se obezbedi njegovo prisustvo na suđenju i zaštita drugih lica.

(D) Svaka odluka koja se donese po ovom pravilu podleže žalbi u slučajevima kada ovu odobri tročlani sudijski kolegijum žalbenog veća, a nakon iznošenja ozbiljnog razloga, u roku od petnaest dana po donošenju osporene odluke.

(E) Prvostepeno veće može po potrebi da izda nalog za hapšenje da bi obezbedilo prisustvo optuženog koji je pušten na slobodu ili se iz nekih drugih razloga nalazi na slobodi."]

23. septembar 1997.

Tužilaštvo je dostavilo tužiteljkin odgovor na optuženikov predlog. Optužba je u odgovoru zahtevala da se predlog odbrane odbaci zbog toga što:

- 1) Onaj deo predloga odbrane u kojem se navodi da je nalog za neobelodanjivanje optužnice, izdat 13. marta 1997. godine, išao na štetu optuženom nije činjenično zasnovan i treba ga odbaciti;
- 2) nalog za neobelodanjivanje od 13. marta 1997. godine predstavljao je zakonit i primeren akt sudija potvrdilaca, u skladu s *pravilom 53* Pravila postupka i dokazivanja; [Pravilo 53 ("Neobelodanjivanje optužnice") glasi:
"(A) U izuzetnim okolnostima, sudija ili prvostepeno veće mogu, u konsultaciji sa Tužiocem, da do daljnjeg nalože, u interesu pravde, neobjavljivanje u javnosti bilo kojih dokumenata ili informacija.
(B) Kada potvrđuje optužnicu, sudija može, u konsultaciji sa Tužiocem, da naloži da se optužnica ne objavljuje dok ne bude uručena optuženom, ili, u slučaju više zajednički optuženih, svima optuženima.
(C) Sudija ili prvostepeno veće mogu, u konsultaciji sa Tužiocem, isto tako da nalože da se ne objavljuje optužnica, ili njen deo, ili ceo ili deo bilo kog dokumenta ili informacije, ako su uvereni da je izdavanje takvog naloga potrebno da be se ostvarila odredba Pravila o zaštiti poverljivih informacija koje prikupi Tužilac, ili je iz drugih razoga to u interesu pravde."]
- 3) Optuženi nije preuzeo teret dokazivanja da izuzetne okolnosti opravdavaju njegovo privremeno puštanje na slobodu.

POSTUPAK IZMENE OPTUŽNICE

**Predlog za izmenu
10. septembar 1997.**

Zastupnik optuženog podneo je predlog odbrane za razjašnjavanje standarda implicitnih u *pravilu 50*, posvećenom izmeni optužnice, zahtevajući od Sudskog veća da "protumači i razjasni *pravilo 50* kako bi se dobili, u suštini, sledeći standardi":

- 1) Sve izmene početnih optužnica moraju se vršiti u postupku podnošenja predloga i protivpredloga;
- 2) Tužilac će imati razuman rok po uručenju početne optužnice pošto se pokaže da je ona bila sastavljena na brzinu kako bi se iskoristila prilika za hapšenje;
- 3) Tužilac može u svako doba izmeniti početnu optužnicu isključivo radi dopunjavanja navodnih činjenica pojedinostima;
- 4) Ukoliko želi da izmeni optužnicu radi njenog dopunjavanja novim optužbama, tužilac to može učiniti jedino pošto pokaže da je do novih podataka potrebnih za potkrepljivanje tih novih optužbi došao nakon uručivanja početne optužnice optuženom.

24. septembar 1997.

Tužilaštvo je dostavilo tužiteljkin odgovor na predlog odbrane za razjašnjavanje standarda implicitnih u *pravilu 50*, posvećenom izmeni optužnice. Prema OTP:

- 1) Odbrana nije u položaju da iznosi ta pitanja pred Sudsko veće, niti je Sudsko veće u položaju da ih razmatra;
- 2) Svim pitanjima koja odbrana pokrene o pravima optuženog na pravično suđenje bave se Pravila i Statut Tribunala;
- 3) Usredsređivanje pažnje na *pravilo 50* je neizoštreno, a traženo olakšanje moglo bi dovesti do situacija suprotnih rezultatu koji odbrana prividno namerava da postigne;
- 4) Gornja analiza "pokrene pitanje nije li namera predloga ne poboljšanje *pravila 50*, nego pokušaj predupređivanja tužiteljkinе ispoljene namere da izmeni postojeću optužnicu u ovom predmetu".

Odbijanje predloga za izmenu optužnice

1. oktobar 1997.

Sudsko veće je, nakon ispitivanja gornjeg predloga i odgovora na njega, donelo odluku kojom se predlog odbrane za razjašnjavanje standarda implicitnih u *članu 50* odbija iz sledećih razloga:

- 1) Izmena Pravila postupka i dokazivanja stvar je opšte sednice Tribunala, a ne sudskog veća;
- 2) Odbrana nije u položaju da zahteva izmenu pošto, saglasno *pravilu 6*, izmene predlažu sudije, tužilac ili sekretar Tribunala; shodno *pravilu 50*, isključivo je na sudiji koji je potvrdio optužnicu da, pre no što počne iznošenje dokaza, odobri ili uskrati njenu izmenu.

ZORAN KUPREŠKI I OSTALI

Predaja optuženih Tribunalu

6. oktobar 1997.

Šest od osam optuženih u predmetu Kupreški i ostali predalo se Međunarodnom krivičnom tribunalu za bivšu Jugoslaviju. Protiv njih je 10. novembra 1995. godine podignuta optužnica u vezi s "političkim, rasnim i verskim progonom bosanskog muslimanskog stanovništva" u regiji doline Lašve 1993. godine.

Tribunalu su se predali:

1. Zoran KUPREŠKI (rođen 23. septembra 1958. godine), bio vojnik HVO u Ahmićima;

2. Mirjan KUPREŠKI (rođen 21. oktobra 1963. godine), bio vojnik HVO u Ahmićima, Zoranov brat;
3. Vladimir ŠANTI (rođen 1. aprila 1958. godine), bio vojnik HVO u Vitezu;
4. Drago JOSIPOVI (rođen 14. februara 1955. godine), bio vojnik HVO u Šantićima;
5. Marinko KATAVA (rođen 18. novembra 1952. godine), bio vojnik HVO u Vitezu;
6. Dragan PAPI (rođen 15. jula 1967. godine), bio vojnik HVO u Ahmićima.

Optužnica tereti optužene za neposredno učestvovanje u sistematskim napadima u proleće 1993. godine na Ahmiće, Vitez i osam drugih, uglavnom muslimanskih sela u dolini Lašve, te za ubijanje civila.

Prema optužnici, snage HVO, uključujući i optužene, rano tog jutra preduzele su niz napada na gradove i sela širom doline reke Lašve. Snage HVO najpre su granatirale ta sela iz teških oružja, uključujući i minobacače, rakete i protivavionske topove. Zatim su grupe vojnika HVO išle od kuće do kuće ubijajući i ranjavajući muslimanske civile, spaljujući im domove i ambare te uništavajući stoku. Posle tih napada, HVO je pritvorio mnoge civile, koje je kasnije prisiljavao da kopaju rovove na prvim borbenim linijama.

U optužnici se optuženi terete po ukupno 18 tačaka teških kršenja međunarodnih konvencija i povreda ratnih zakona i običaja.

Povodom predaje pomenute desetorice, Tužilaštvo Tribunala objavilo je saopštenje u kojem se, između ostalog, ističe:

"[...] Tužiteljka je ovih dana zapazila razne komentare i izjave u medijima koji mogu sugerisati da će Tužilaštvo biti u mogućnosti da u roku od tri do pet meseci izvede pred Sud sve optužene. [...] Advokatima šestorice optuženih koji su uključeni u optužnicu Kupreški, kako se ona naziva, tužiteljka je zbilja ukazala da će biti u mogućnosti da pomenuta lica izvede pred Sud u roku od tri do pet meseci.

Dajući tu izjavu, tužiteljka je naglasila da je na sudijama ovog tribunala da zakažu datume suđenja te da se u obzir mora uzeti sudski kalendar, gde se nalaze i drugi predmeti koji čekaju na suđenje. [...] Tužiteljka nije naznačila da li će Tužilaštvo biti u istom roku spremno za fazu suđenja.

"[...] Tužiteljka takođe konstatuje, u tom pogledu, uveravanja koja je dala vlada Sjedinjenih Američkih Država da je jela svoju punu podršku i da se obavezala na preduzimanje svih napora u cilju jačanja finansijskih sredstava Tribunala kako bi se olakšalo brzo održavanje suđenja. Očividno je Tribunalu u celini trebati znatna dopunska sredstva ako se hoće da on bude u mogućnosti da pomenute predmete iznese pred Sud što je pre moguće".

Tužiteljka Arbour je početkom septembra, u toku posete području bivše SFR Jugoslavije, tvrdila da će svakom optuženom stvarno biti pravično suđeno, ali da niko ne može jemčiti kada će suđenje početi dok svi optuženi ne izađu pred Tribunal.

Predlog za privremeno puštanje optuženih na slobodu 14. novembar 1997.

Zastupnici odbrane četvorice optuženih podneli su zajednički predlog za njihovo privremeno puštanje na slobodu, shodno *pravilu 65* Pravila postupka i dokazivanja (RPE) Tribunala. [Vidi tekst *pravila 65* u odeljku o suđenju u predmetu *Kovačević*].

G. Ranko Radović (iz Zagreba) podneo je predlog za svoje klijente g. Mirjana Kupreškića i g. Zorana Kupreškišća, g. Luka Šušak (iz Zagreba) za g. Draga Josipovića, a g. Petar Pulišelić (takođe iz Zagreba) za g. Dragana Papića.

U tom zajedničkom predlogu su zastupnici optuženih zahtevali njihovo privremeno puštanje na slobodu na osnovu toga što su oni "porodični ljudi i što bi ovaj predlog olakšao položaj i njima i njihovim porodicama, a iz optužnice se jasno vidi da su u pitanju podređena lica, koja su, prema optužbama, naprosto izvršioi, a ne organizatori ni naredbodavci".

Štaviše, optuženi su izneli da su spremni da, ukoliko im se predlog odobri, "dadu izjave" u potvrdu svoje namere da izađu pred Tribunal radi suđenja. Takođe su dali uverenja da tokom privremenog puštanja na slobodu iz pritvora Tribunala neće "ugroziti" črtve i svedoke.

Na kraju, odbrana je zatražila od Sudskog veća da "odredi kauciju", saglasno *pravilu 65*, stav (C).

DUŠKO TADIĆ

Osuđujuća presuda 7. maj 1997.

Duško Tadić je proglašen krivim za zločine protiv čovečnosti (po 6 tačka) i za povrede ratnih zakona i običaja (po 5 tačka). U osuđujućoj presudi se podseća da su se "dotični zločini sastojali u ubijanju, batinanju i prinudnom iseljavanju u kojima je

Duško Tadić bio glavni izvršilac ili saučesnik, kao i u njegovom učestvu u napadu na grad Kozarac u opštini Prijedor, severozapadna Bosna".

Izricanje kazne 14. jul 1997.

Sudsko veće II, u sastavu sudija Gabrielle Kirk McDonald (predsedavajuća), sudija Ninian Stephen i sudija Lal Chand Vohrah, izreklo je osuđujuću presudu Dušku Tadiću.

Sudsko veće II odredilo je sledeće kazne s istovremenim izdržavanjem:

Po tačkama za zločine protiv čovečnosti:

- 20 godina za razna dela proganjanja, uključujući ubistvo Osmana Besića i Edina Besića
- 10 godina za batinanje i druge nasilne radnje kojima su podvrgnuti Emir Beganović, Senad Muslimović, Emir Karabašić, Jasmin Hrnić, Enver Alić i Fikret Harambašić
- 7 godina za batinanje Šefika Sivca
- 7 godina za batinanje Hakije Elezović, Saliha Elezović i Sejada Sivca
- 7 godina za batinanje Hase Ilić i drugih zatvorenika
- 10 godina za batinanje više ljudi za vreme njihove deportacije iz sela Jaskići i Sivci.

Po tačkama povreda ratnih zakona i običaja:

- 9 godina za batinanje i druge nasilne radnje kojima su podvrgnuti Emir Beganović, Senad Muslimović, Emir Karabašić, Jasmin Hrnić, Enver Alić i Fikret Harambašić
- 6 godina za batinanje Šefika Sivca
- 6 godina za batinanje Hakije Elezović, Saliha Elezović i Sejada Sivca
- 6 godina za batinanje Hase Ilić i drugih zatvorenika
- 9 godina za batinanje više ljudi za vreme njihove deportacije iz sela Jaskići i Sivci.

Osim pod izuzetnim okolnostima, kazna Dušku Tadiću "ne može se ublažiti ili na drugi način smanjiti na zatvorsku kaznu ispod 10 godina" od datuma rešenja eventualne žalbe. Duško Tadić ima pravo da mu se uračunaju 2 godine, 8 meseci i 6 dana već izdržanog zatvora u vreme izricanja kazne. Takođe može mu se uračunati vreme izdržavanja kazne do rešenja eventualne žalbe.

Sudsko veće II naložilo je sekretaru Tribunala da podnese spisak država koje su pokazale spremnost za prijem osuđenik. Zatim će Veće, pošto o tome konsultuje stranke, odabrati državu u kojoj će Duško Tadić izdržavati kaznu.

IZVACI IZ OSUĐUJUĆE PRESUDE DUŠKU TADIĆU

Smernice pri osuđivanju

S obzirom da se Statut i Pravila postupka i dokazivanja pozivaju na "opštu praksu u pogledu zatvorskih kazni na sudovima u bivšoj Jugoslaviji", Sudsko veće konstatuje sledeće:

– u svim materijalnim trenucima, "po Kaznenom zakoniku SFRJ postojala je kapitalna kazna, mada je u nekim bivšim jugoslovenskim republikama, ali ne u Bosni i Hercegovini, ukinuta ustavnim amandmanima. Zatvorska kazna bila je ograničena na 15 godina ili, u slučajevima za koje se kao alternativa zatvorskoj propisivala smrtna kazna, na 20 godina".

– uzimalo se da zakon bivše Jugoslavije "u slučaju svakog krivičnog dela za koje je Duško Tadić okrivljen propisuje sankcije u rasponu od petogodišnjeg zatvora do smrtne kazne".

– u vidu su se imali članovi 41 (1), 42 i 43 Kaznenog zakonika SFRJ, gde se izlažu razni faktori o kojima treba voditi računa pri određivanju kazni, na primer stepen krivične odgovornosti, motivi za izvršenje krivičnih dela ili prošlost izvršiočeva, kao i olakšavajuće okolnosti.

Po članu 24(2) Statuta, Sudsko veće uzelo je u obzir takve faktore kao što su težina krivičnog dela i lične prilike optuženog".

Zajedno s "drugim olakšavajućim i otežavajućim okolnostima koje se koriste na sudovima širom sveta a izgledale su podobne", Sudsko veće je "uzelo u obzir kazne koje za zločine protiv čovečnosti određuju međunarodni i nacionalni vojni tribunali i nacionalni zakoni".

OKOLNOSTI OD ZNAČAJA ZA (...) SVAKI ZLOČIN PONAOSOB:

PO TAKAMA SVIREPOG POSTUPANJA I NEČOVEČNIH RADNJI

Batinanje Emira Beganovića u "hangaru" logora Omarska: "Duško Tadić je aktivno i svojevolejno učestvovao u tom zločinu".

Batiranje Senada Muslimovića u "hangaru" logora Omarska: "Od posebne je važnosti ubojito oružje koje je Duško Tadić upotrebio radi nanošenja velikih povreda i patnje ...".

Batiranje Emira Karabašića, Jasmina Hrnić a i Envera Alića u "hangaru" logora Omarska: "Od važnosti su tu broj črtava, od kojih je svaku isprebijala dotična grupa muškaraca, i, opet, ubojito oružje koje je Duško Tadić upotrebio radi nanošenja teških povreda i velike patnje jednom od pritvorenika".

Batiranje Fikreta Harambašića u "hangaru" logora Omarska: "Sudsko veće je našlo van svake razumne sumnje da je Duško Tadić bio prisutan u "hangaru" u trenutku fizičkog napada na Fikreta Harambašića i njegovog seksualnog osakaćivanja, te da je, svojim prisustvom, Duško Tadić pomagao i davao podsticaja grupi muškaraca koji su aktivno učestvovali u tom fizičkom napadu. Od posebne je tu važnosti svirepo i ponićavajuće postupanje prema črtvi i drugim napadnutim pritvorenicima".

Batiranje Šefika Sivca u "beloj kući" logora Omarska: "od posebne je tu važnosti čestina batiranja ...".

Batiranje Hakije Elezovića, Saliha Elezovića i drugih zatvorenika u "beloj kući" logora Omarska: "mada nije proglašen krivim za ubistvo ijednog zatvorenika, Duško Tadić je svojim učestvovanjem u batiranju zatvorenika podsticao logorske čuvare i posetioce na batiranje drugih zatvorenika, i to pod okolnostima u kojima je ono moglo imati, i stvarno je imalo, smrtonosne posledice, što njegovom zločinu daje teće obećje".

Batiranje Hase Ičića i drugih zatvorenika u "beloj kući" logora Omarska: "od posebne je tu važnosti upotreba bićeva, gvozdениh šipki i drugih sredstava radi zadavanja velike patnje črtvi, kao i to što je ova terorisana i gotovo zadavljena omćom. Svirepost tog napada, opet, od bitnog je znaćaja pri svakom razmatranju odgovarajuće kazne".

Batiranje izvesnog broja muškaraca tokom njihove deportacije iz sela Jaskići i Sivci: Duško Tadić proglašen je krivim "za batiranje (...) Bejda Balića, Šefika Balića, Ismeta Jaskića i Salka Jaskića. Ljude uklonjene iz tih sela nijedan svedok nije otada video".

PO TAĆKI PROGONA

Napad na Kozarac i okolinu:

– "Duško Tadić imao je aktivnu ulogu u svim fazama napada na Kozarac ... – ... pomagao u prinudnom iseljavanju muškaraca ... –izvršio ubistvo dvojice muslimanskih policajaca: očividno da su ta ubistva bila namerna. Ona su značajan primer obrasca ponašanja koji se sastojao u krajnjem nasilju nad nesrbima i bezobzornom nehaju za ljudski život i tuđu patnju. Duško Tadić snosi punu odgovornost za te pogibije i krajnje nasilan i svirep način njihovog izazivanja".

Učesnik u batinanju zatvorenik u logoru Omarska:

"Batiranje je bilo često i sadržalo zajedničke inicijative poniženja, etničkog progona i fizičkog nasilja".

OPŠTI OBZIRI OD ZNAČAJA ZA KAJAVANJE ZBOG PROGONA

Sudsko veće je uzelo u obzir dobrovoljno učesnik Duška Tadića u progonu nesrba u opštini Prijedor u celini, uključujući njegovu pripadnost SDS, njegovo poborništvo etničke i verske diskriminacije i nacionalističkih stavova te njegovo učesnik u pomenutim zločinima (...).

DOPUNSKI INICI

OPŠTI OTEČAVAJUĆI INICI

– Svako krivično delo ponaosob izvršeno je pod "okolnostima koje su jedino mogle otežati zločine i patnju žrtava: žrtve postupaka Duška Tadića u Kozarcu veće su propatile učesnik dvodnevnog granatiranja i vojnog napada (...)". Dušku Tadiću "dobro su bili poznati stravični uslovi u logorima koje su osnovale vlasti bosanskih Srba u opštini Prijedor te neadekvatno postupanje prema pritvorenicima (...)".

– U obzir je takođe uzeta "spremnost Duška Tadića da izvrši pomenute zločine i doprinese napadu na nesrpsko civilno stanovništvo (...), koji se nalazio u osnovi zločina protiv čovečnosti koji je izvršilac bio Duško Tadić: (...) uzeli smo u obzir da je Duško Tadić bio svestan vršenja napada na nesrpsko civilno stanovništvo i da ga je s oduševljenjem podržao (...). Ta svest i podrška, ispoljene u njegovim postupcima, dovele su do odgovornosti Duška Tadića za zločine protiv čovečnosti, a ne samo za ratne zločine, i predstavljaju značajan činilac u određivanju kazne (...)".

– Sudsko veće napominje da Duško Tadić "ni u kojem značajnom pogledu nije sarađivao s tužiocem ili Međunarodnim tribunalom".

OPŠTI OLAKŠAVAJUĆI INICI

– Odbrana je prikazala Duška Tadića kao "inteligentnog, odgovornog i zrelog odraslog čoveka koga su roditelji odgajili u duhu etničke i verske trpeljivosti, čoveka kadrog za sačinjenje i osećajnost prema bližnjima. Međutim, ako išta postiže, taj prikaz više otežava nego što olakšava: da bi izvršio pomenute zločine, takav čovek treba da bude još zlonamerniji od čoveka manje vrednosti".

– Duško Tadić se "ne može smatrati čovekom koji je imao važnu rukovodeću ili organizacionu ulogu u događajima sredinom 1992. godine u opštini Prijedor (...). O njegovoj relativnoj nevažnosti svedože koraci mesnih vlasti bosanskih Srba, koje su ga mobilisale kao običnog vojnika, te njegovo konačno bekstvo iz" te oblasti.

LINJE PRILIKE

Prihvatajući da, "po modernoj filozofiji penologije, kazna treba da se prilagodi izvršiocu, a ne samo krivičnom delu", Sudsko veće je uzelo u obzir sledeće:

– "oskudno imovno stanje Duška Tadića i posledicu dužine izdržavanja kazne po njegovu porodicu", kao i njegovu "starost, kako u ovom trenutku, tako i po završetku izdržavanja kazne",

– "ličnost, karakter te porodično i društveno poreklo" Duška Tadića, "kao i njegovu starost u vreme izvršenja krivičnih dela (...), podatke o njegovom radu i činjenicu da ranije nije bio krivično kažnjavan",

– i "kontekst izvršavanja njegovih dela": Duško Tadić je "zločine za koje je proglašen krivim izvršio za vreme oružanog sukoba sa stravičnim posledicama koji se odvijao u Bosni i Hercegovini, a posebno u opštini Prijedor. (...) To ne znači da njegovu krivičnu odgovornost treba odmeravati u poređenju s navodnim delima drugih lica za koja Sudsko veće zna ili ne zna (...). Sudsko veće ne može, niti treba, da uspostavi neku strogu hijerarhiju relativne krivične kažnjivosti. Sudsko veće, međutim, ne može ignorisati te događaje, njihov mogući uticaj na krivična dela Duška Tadića te način na koji oni osvetljavaju njegovu ulogu, pa otud njegove linije prilike. Od prevashodne je važnosti konkretna šteta koju je Duško Tadić nanio žrtvama i njihovim porodicama. Za tu štetu izgovor ne može biti pokazivanje prstom na druge, koje su tokom pretresa pre izricanja presude pominjali zastupnik odbrane i sam Duško Tadić. (...) Međunarodni tribunal osnovan je radi prosuđivanja krivice ili nevinosti pojedinaca, i on izvršava tu odgovornost ne priznajući kao opravdanja hitne zahteve koji su po nekima svojstveni oružanom sukobu".

ZLOČINI PROTIV ČOVEČNOSTI

Pre određivanje stvarne kazne, Sudsko veće precizira sledeće:

"Zabranjena radnja koja se izvrši kao zločin protiv čovečnosti, što će reći sa svešću da spada u masovan i sistematski napad na civilno stanovništvo, predstavlja, pod inače jednakim okolnostima, teče krivično delo od običnog ratnog zločina. (...) tu je Duško Tadić bio svestan činjenice da su njegove radnje deo zločina i doprinos zločinu protiv čovečnosti koji su snage bosanskih Srba vršile nad nesrpskim stanovništvom opštine Prijedor".

Najava žalbe

9. avgust 1997. godine

Zastupnik odbrane optuženog Duška Tadića podneo je najavu žalbe na osuđujuću presudu koju je izreklo Sudsko veće II na dan 14. jula 1997. godine. Žalba se temelji na pravnim greškama koje obesnažuju odluku te na činjeničnim greškama koje su dovele do nepravedne odluke. Prema odbrani, Sudsko veće načinilo je sledeće greške:

- 1) Veće nije vodilo dovoljno računa o "relativnoj nevažnosti" optuženog u celokupnoj kampanji u opštini Prijedor;
- 2) Pošto "kazna treba da se prilagodi izvršiocu, a ne samo krivičnom delu", Veće nije vodilo dovoljno računa o ličnosti optuženog, njegovoj "razorenoj budućnosti" kako u Republici Srpskoj, tako i u svakoj drugoj zemlji, njegovoj "neminovnoj izolaciji" tokom izdržavanja kazne u stranoj zemlji te njegovom porodičnom statusu;
- 3) Veće nije moglo izreći kaznu od 20 godina zatvora jer to je po jugoslovenskom pravu najduža moguća kazna kao alternativa smrtnoj;
- 4) Veće je načelno pogrešilo procenjujući minimalno trajanje zatvora na 10 godina;
- 5) Veće je načelno pogrešilo ne osiguravši da se osuđenom u kaznu uračuna sve vreme provedeno u nemačkom pritvoru.

Odbrana predlaže da žalbeno veće "ukine ili revidira presudu Sudskog veća" shodno članu 25(2) Statuta. Odbrana takođe izjavljuje da najava žalbe "ne prejudicira tvrdjenja optuženog Duška Tadića u najavi žalbe na okrivljenje" te "zadržava pravo da iznese neke druge razloge u žalbenom izvodu".

IZBOR NOVOG PREDSEDNIKA I SUDIJA TRIBUNALA

Pet novih sudija

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

17. novembar 1997.

Pet novih sudija Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju dalo je svečanu izjavu pre preuzimanja dužnosti. Ta svečanost najavila je početak drugog četvorogodišnjeg mandata jedanaest sudija Tribunala.

Zakletvu su položile sledeće sudije:

sudija Richard George May (Ujedinjeno Kraljevstvo)
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba (Zambija)
sudija Rafael Nieto Navia (Kolumbija)
sudija Almiro Simoes Rodrigues (Portugalija)
sudija Wang Tieya (Kina).

Njih je u utorak 20. maja 1997. godine izabrala Generalna skupština Ujedinjenih Nacija. Generalna skupština je 20. maja 1996. godine ponovo izabrala petoro sudija za još jedan četvorogodišnji mandat:

sudiju Antonija Cassese (Italija)
sudiju Claudea Jorda (Francuska)
sudiju Gabrielle Kirk McDonald (Sjedinjene Države)
sudiju Fouada Abdel-Moneima Riada (Egipat)
sudiju Lala Chanda Vohraha (Malezija).

Sudija Mohamed Shahabuddeen (Gijana), takođe ponovo izabran, već se priključio Tribunalu da bi zamenio sudiju Julesa Deschenesa, koji je dao ostavku iz zdravstvenih razloga. Nalogom od 16. juna 1997. godine predsednik Cassese postavio je sudiju Shahabuddeena za člana Sudskog veća I.

Odlazeći predsednik, sudija Antonio Cassese, nije mogao biti ponovo izabran po pravilu 18 Pravila postupka i dokazivanja, koje predviđa da se predsednik bira na dve godine i da mu se mandat može jednom obnoviti. Sudija Cassese nalazi se na mestu predsednika od 1993. godine.

Izbor predsednika Tribunala

19. novembar 1997.

Sudije Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju aklamacijom su usvojili predlog odlazećeg predsednika Cassesea da za predsednika Međunarodnog tribunala u naredne dve godine imenuju sudiju Gabrielle Kirk McDonald, a za potpredsednika sudiju Mohameda Shahabuddeena.

SUDIJA GABRIELLE KIRK MCDONALD

Rodom Amerikanku (rođenu 12. aprila 1942. godine u Sent Polu, Minesota), sudiju McDonald je za sudiju Tribunala izabrala Generalna skupština Ujedinjenih nacija septembra 1993. godine, a ponovo, za drugi mandat, 20. maja 1997.

U svojstvu apelacionog sudije učestvovala je na opštoj sednici s Međunarodnim krivičnim tribunalom za Ruandu, u Aruši (Tanzanija), i odlučan je pobornik uspostavljanja vrstih veza između ta dva međunarodna krivična tribunala.

Sudija McDonald takođe je potpuno opredeljena za osnivanje stalnog međunarodnog krivičnog suda, za koji se u nedavnoj prošlosti snažno zalagala. Obratila se avgusta 1997. godine Pripremnom komitetu za uspostavljanje međunarodnog krivičnog suda, pozvala je članove tog komiteta da se pobrinu za to da "taj sud ne bude puki tigar od papira, koji je naizgled jarostan i snažan, a može da ga oduva i najblaži vetar otpora".

Diplomiravši na Pravnom fakultetu Hauardskog univerziteta, s odlikama i kao prva u klasi, sudija McDonald započela je pravničku karijeru, koja ju je od Pravnog i obrazovnog fonda Nacionalnog udruženja za napredovanje obojenih dovela do položaja saveznog okružnog sudije u Hjustonu, Teksas (1979–1988). U to vreme je ona bila prva afrička Amerikanka na tom položaju u Teksasu, a treća afrička Amerikanka na takvom položaju u Sjedinjenim Državama.

Pošto je dala ostavku na mesto saveznog sudije, postala je partner u jednoj od glavnih advokatskih firmi u Teksasu. Predavala je na nekoliko pravnih fakulteta u Sjedinjenim Državama i nosila titulu uglednog gostujućeg profesora prava na Teksaskom južnom univerzitetu, Pravni fakultet u spomen na Thurgooda Marshalla, kada je izabrana za sudiju Tribunala.

Majka sina i kćeri, koji u Sjedinjenim Državama studiraju pravo, sudija McDonald dobila je brojne nagrade i počasti u znak priznanja za svoja dostignuća, uključujući Prvu nagradu za jednaku pravdu od Nacionalne advokatske komore, titulu istaknutog bivšeg studenta od Hauardskog univerziteta i zvanje počasnog doktora prava od Univerziteta Džordžtaun. Sudija McDonald je 1997. godine dobila od Nacionalne advokatske komore Nagradu za međunarodno pravo u spomen Ronalda Browna.

SUDIJA MOHAMED SHAHABUDDEEN

Rođen u Gijani (7. oktobra 1931. godine), sudija Mohamed Shahabuddeen stupio je u Tribunal juna 1997. godine, ubrzo pošto ga je, 20. maja 1997, izabrala Generalna skupština Ujedinjenih nacija.

član Sudskog veća I (suđenje Blaškiću, predmet *Aleksovski*, predmet *Kordi i ostali*, predmet *Kupreški i ostali*), sudija Mohamed Shahabuddeen tako je imenovan u sudsko veće pred kojim je optuženi Erdemović dati novo izjašnjenje u vreme koje se tek odrediti. On je i član albenog veća koje se razmatrati Tadićevu žalbu.

Sudija Shahabuddeen se od februara 1988. do februara 1997. godine nalazio na položaju sudije Međunarodnog suda pravde, najvišeg sudskog tela Ujedinjenih nacija.

Međunarodno sudsko iskustvo je sudija Shahabuddeen stekao posle impresivne nacionalne karijere, tokom koje je zauzimao razne položaje: privatni zastupnik (1954–1959), magistrat (1959), krunski zastupnik (1959–1962), državni pravobranilac (1962–1973), državni tužilac (1973–1978) i ministar za pravna pitanja (1978–1987).

U razdoblju 1978–1987. godine sudija Shahabuddeen tako je, u raznim prilikama, bio ministar spoljnih poslova i zauzimao druge položaje u vladi, uključujući položaj prvog zamenika premijera i potpredsednika.

Autor brojnih članaka i knjiga, sudija Shahabuddeen je član više udruženja, uključujući Institut de droit international, Société française pour le droit international, Međunarodnu akademiju za uporedno pravo, Afričko društvo za međunarodno i uporedno pravo i Indijsko društvo za međunarodno pravo.

